

בס"ד, מר חשוון תשפ"ב

דבר תורה לפרשת חיי שרה – אסנת שילה - ברוורמן

מצפה ופאר

יא

אם מצפה האדמה...

בפרשת חיי שרה המופלאה פונה אברהם לאחת החוויות היותר קשות בחיי אדם – קבורת אשת נעוריו. זה עתה שב מן העקידה, ובמקום להרגיע את הלב מן הסערה הגדולה תהום נוספת של צער נפתחת.

ורשות לבכות... לְסַפֵּד לְשָׂרָה וְלִכְפֹּתָהּ (בראשית כג ב).

ולקבור.

מה לכן קוראות צעירות ולקבורה... ובכ"ז, כמה מחשבות.

מה חשוב היכן נקבר אדם? **יֵשֶׁב הָעֶפְרָיִם עַל-הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרִיחַ תְּשׁוּבָה אֱלֹהֵי-אֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה** (קהלת יב ז).

המדרש מספר כי כשבא הקב"ה את אדם הראשון צבר את עפרו מארבע כנפות הארץ כדי שיוכל למצוא את מנוחתו בכל מקום שיטמן¹. למה טורח כ"כ אברהם בקניית החלקה המסוימת? ובמחיר מופקע?

הבחירה בקבר נאה אינה זרה ללב האנושי. גם הבחירה במערה, מקום מוגן שיגן על עצמות המת מפני פגעי הזמן ופגעים אחרים, שישאיר את הציון לאורך ימים, ויאפשר פקידה שלו, מובנת. ובכ"ז, מה יש בה, במערה ובחלקת השדה הזו שאברהם מתעקש עליה? שבא ייטמנו אבותינו הבאים? שאליה לא תגיע רחל? שאליה נמשיך ונמשך כולנו מאז?

התנ"ך (וההיסטוריה) רצופים בסיפורי מערות. מקום המסתור וההגנה האולטימטיבי, בוודאי בעולם העתיק, בימים שלפני ליבון הלבנים; הגנה מפני פגעי מזג האוויר, חיות רעות ומבקשי רעתך. שאלו את לוט (ויקרא יט), את שאול (שמ"א כד) את עובדיה (מל"א יח), את לוחמי בר כוכבא.

היא גם מקום הסוד. סודות אפלים (לוט כבר אמרנו?)², וסודות עליונים – משה בנקרת הצור (שמות לג), ואליהו בהר חורב(מל"א י"ט).

¹ פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק י: התחיל מקבץ עפרו של אדם הראשון מארבע פנות העולם אלא אמ' הב"ה שאם יבא אדם מן המזרח למערב או מן המערב למזרח ויגיע קצו להפטר מן העולם שלא תאמר הארץ אין עפר גופך משלי חזור למקום שנבראת, אלא ללמדך שבכל מקום ומקום שאדם הולך ובא והגיע קצו להפטר מן העולם משם הוא עפר גופך, לשם הוא חוזר לעפר, שני' כי עפר אתה ואל עפר תשוב...

² אור השמש הוא חומר החיטוי הטוב ביותר... , לואי ברנדייס משפטן אמריקאי יהודי ממנהיגי הציונות בארה"ב

רוב חיינו מתנהלים על פני השטח. בעולם הנגלה. שורשיהם, טמונים תחתיו. כך הזרע הנטמן באדמה, כך ההריון הנסתר מן העין, כך מערת המכפלה, פתחו של גן עדן³. מתחת לפני השטח רוחשים חיים, מצוי הפתח שבין ההווה לבין הנצח. זו חברון: "שכל הקבור שם נפשו מתחברת למעלה"⁴, "יתכן, הוא על התחברות של מערה ההיא עם העולם העליון כנודע אצלנו, כי היא כניסה לגן עדן הארץ"⁵.

בהמשך הפרשה תופיע בצעדים קלילים רבקה, ותשאב מים מן הבאר.

הכל זקוקים למים. ובכל עת. אין חיים. בלי מים...

זכו שכני הנהרות הגדולים. אם ישכילו, הרי הם כגן עדן. אם ישכילו, יהיו כסדום וכמצרים. לא כארצם ארצנו. אמנם: "עֲנִיתָ וְתִהְיֶה לְיִצְחָק בְּבִקְעָה וּבְקָדֹר" (דברים פרק ח פסוק ז), אך בעיקר: "אֲרֶץ הַחַיִּים וּבְקָעָתָה לְמַטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּחֲוֶימוּ" (דברים פרק יא פסוק יא).

וכשאינן גשם? ובקיץ? וכשיבשו הנחלים בארצנו הצמאה?

עמוק מתחת לפני הרדמה מחכים מתגעגעים מי התהום. מי הגשמים הברוכים שנקוו בעונות הברוכות, ומצפים לנו בימי היושב.

רק שנשאב... שנדלה... שנעמיק את הכמוס והמפכה במעבי האדמה ובעמקי הנפש, ונמצא מים חיים. שנמצא את הפתח אל הנסתר, אל מה שמתחתנו ומעלינו ונשאב ממנו. להרוות את הצמאון...

כך כל יגיעת האדם

... וכן באר מים. הרי המים שם מצויים רק על ידי היגיעה דחפירה הוא מוצא אותן
למצוא אותו מעיין נובע שבלב ממקור החיים יתברך שמו...⁶

*

(טו) וַיְהִי־הוּא טָרֶם פְּלֶה לְדַבֵּר וְהָיָה רַבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יִלְדָה לְבִתּוֹאֵל בְּן־מִלְכָּה אֲשֶׁת נָחֹר אֶתִי אֲבִרְתָּם וְכַדָּה עַל־שִׁכְמָהּ: (טז) וְהַנְּעֹר טָבַח מִרְאֵה מֵאֹד בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָה וַתֵּרֶד הָעֵינָה וַתְּמַלֵּא כַדָּה וַתַּעַל: (יז) וַיֵּרֶץ הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ וַיֹּאמֶר הֲגִמְיָאִינִי נָא מֵעַט־מִיָּם מִכַּדָּהּ: (יח) וַתֹּאמֶר שְׂתֵה אֲדֹנָי וַתִּמְהַר וַתֵּרֶד כַּדָּה עַל־יָדָהּ וַתִּשְׁקֶהוּ: (יט) וַתְּכַל לְהַשְׁקֶתָּהּ וַתֹּאמֶר גַּם לְגִמְלִיךָ אֲשָׁב עַד אִם־כִּלּוֹ לְשִׁתָּת: (כ) וַתִּמְהַר וַתַּעַר כַּדָּה אֶל־הַשִּׁקְתָּהּ וַתֵּרֶץ עוֹד אֶל־הַבְּאֵר לְשָׂב וַתִּשְׁאֲב לְכָל־גְּמִלּוֹ: בראשית פרק כד

ורחל אחריה... ומרים, שמבארה שתינו כולנו.

ומה הפלא שמתנחם יצחק אחר אמו...

asnatbs@gmail.com אסנת, אסנת

... חנה חנה חנה חנה חנה...

³ זוהר, לך לך, פא א

⁴ רבינו בחיי בראשית פרק כג פסוק ב: (ותמת שרה בקרית ארבע...ובא ולמד על זכותה הגדול כי מיתתה וקבורתה היו במקום אשר שם עתיד להיות בית אלהים, ושם שער השמים... ויתכן לומר עוד בשם "קרית ארבע היא חברון", היא נקראת חברון על שם שכל הקבור שם נפשו מתחברת למעלה בעיר אלהים עם ד' מחנות שכינה, ולא לחנם חמדה אבות העולם אלא שמשם זוכות הנשמות להתחבר לשרשן שהוא כסא הכבוד, וזהו "קרית ארבע היא חברון"

⁵ אלשיך בראשית פרק כג פסוק ב:

⁶ ר' צדוק הכהן מלובלין - ליקוטי מאמרים

